

conditions include deficiencies in the substantive activity and interaction of various law enforcement agencies. Thus, the study of the legislation in the field of prevention of domestic violence made it possible to find out that the specially authorized entities called to counteract this socially dangerous phenomenon include: the court, the bodies of the National Police of Ukraine, the prosecutor's office.

At the same time, both the expert survey of law enforcement officers and the monitoring of victims of domestic criminality in Ukraine showed the insufficient role of the prosecutor's office in this process. On the other hand, as a body that carries out procedural management and coordination of the fight against criminality, its role in such activities, in our opinion, confirmed by practical experience of work in this direction, is underestimated.

Therefore, among the scientific and practical proposals, we consider it appropriate to provide a number of steps. Among such steps, we attribute, firstly, due attention to the fact of violence during the implementation of measures in the field of prevention and counteraction of domestic violence and gender-based violence; secondly, taking into account the disproportionate impact of violence on women and men, children and adults, observing the principle of ensuring equal rights and opportunities for women and men; thirdly, ensuring the confidentiality of information about victims and persons who reported violence; fourthly, taking into account the special needs and interests of the affected persons, including persons with disabilities, pregnant women, children, disabled persons, elderly persons, etc.

Keywords: domestic criminality, determinants, macrolevel, microlevel, domestic sphere, family and household relations.

УДК 343.98

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-3-363-368

Ілля КОВАЛЕНКО©

аспірант

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

СУТНІСТЬ ТА СИСТЕМА КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ШАХРАЙСТВА У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ БАНКІВСЬКИХ ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТЕЖІВ

Досліджено сутність та систему криміналістичної характеристики шахрайства у сфері використання банківських електронних платежів. Сучасні технології XXI сторіччя пронизують практично всі сфери нашого життя. Тотальна діджиталізація суспільства сприяє активному розвитку сучасних видів шахрайства, і зокрема шахрайства у сфері банківських електронних платежів як в Україні, так і в усьому світі. Поняття досліджуваної наукової категорії сформульовано як інформаційна модель групи протиправних діянь певної категорії, яка має виражені складові зі сталими кореляційними зв'язками, що можуть використовуватись на будь-якому етапі розслідування.

Ключові слова: шахрайство, онлайн-банкінг, автентифікація, персональні дані, кардінг.

Постановка проблеми. Криміналістична характеристика відносно нова категорія в криміналістиці загалом і в методиці розслідування кримінальних правопорушень зокрема. Водночас вона має дуже важливе значення в розрізі безпосереднього розслідування. Завдяки виокремленню в ній складових виникає можливість для побудови криміналістичних версій на різних етапах кримінального провадження. Крім того, наповнення окремих елементів надає відповідні переваги уповноваженій особі (слідчому, дізнавачу, прокурору) під час проведення певних слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій. Тому вважаємо за необхідне дослідити криміналістичну характеристику шахрайства у сфері використання банківських електронних платежів.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Протягом останніх десятиліть у розробку прийомів та методів розслідування шахрайства значний внесок зробили такі науковці, як О. Батюк, Р. Благута, О. Гумін, А. Волобуєв,

© І. Коваленко, 2022

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-9522-5971>

k_ksmp@dduvs.in.ua

В. Галаган, Ю. Грошевий, В. Капцош, В. Кузьмічов, О. Колесніченко, В. Корж, В. Мальярова, Н. Павлова, Г. Прокопенко, М. Салтевський, С. Самойлов, Р. Степанок, В. Сташис, В. Тацій, В. Тертишник, П. Цимбал, К. Чаплинський, С. Чучко, В. Шепітько тощо. Водночас наше дослідження є першим комплексним підходом до формулювання окремих характеристик його окремого виду: шахрайства у сфері використання банківських електронних платежів.

Метою статті є визначення сутності та системи криміналістичної характеристики шахрайства у сфері використання банківських електронних платежів.

Виклад основного матеріалу. Сучасні технології XXI сторіччя пронизують практично всі сфери нашого життя. Тотальна діджиталізація суспільства сприяє активному розвитку сучасних видів шахрайства, і зокрема шахрайства у сфері банківських електронних платежів як в Україні, так і в усьому світі [6, с. 77]. Згідно з відомостями департаменту кіберполіції Національної поліції України спостерігається зростання цього виду шахрайства. Якщо в 2018 р. в Україні було зафіксовано приблизно 3 тисячі кримінальних проваджень, то вже в 2019 р. ця кількість збільшилась вдвічі [2]. Такий вид шахрайства стає дуже поширеним і завдає величезних збитків як для громадян, так і для держави загалом.

Говорячи про визначення поняття криміналістичної характеристики, то одразу наведемо думку О. Колесніченка та В. Коновалової, які наголошували на тому, що, по-перше, це відомості про криміналістично значущі ознаки злочинів певного виду. По-друге, це система відомостей, яка спирається на структуру складу злочину (кримінальне право) та відповідну структуру предмета доказування (кримінально-процесуальне право). По-третє, це система відомостей, яка містить дані про закономірні зв'язки статистичного характеру між ознаками злочинів певного виду. По-четверте, це система відомостей, яка слугує побудові і перевірці слідчих версій. Саме з урахуванням цих положень вченими було сформульовано визначення поняття криміналістичної характеристики як системи відомостей (інформації) про криміналістично значущі ознаки злочинів певного виду, яка відбиває закономірні зв'язки між ними і слугує побудові і перевірці слідчих версій в розслідуванні конкретних злочинів [7, с. 16–20].

Окрема група науковців (О. Батюк, Р. Благута, О. Гумін) формулює її як систему відомостей про криміналістично значущі ознаки злочинів цього виду. Вона відображає закономірні зв'язки між цими ознаками і сприяє побудові та перевірці слідчих версій, що висуваються в процесі розслідування злочинів. Автори наголошують, що криміналістичну характеристику можна уявити як ідеальну модель типових зв'язків та джерел доказової інформації, що дозволяють спрогнозувати оптимальний шлях і найбільш ефективні засоби розслідування окремих категорій злочинів [10, с. 10].

Зі свого боку, М. Єфімовим вказує, що криміналістична характеристика злочинів – це система відомостей про криміналістично значущі ознаки кримінально караного діяння, яка відображає закономірні зв'язки між ними і слугує побудові та перевірці слідчих версій для вирішення основних завдань розслідування [4, с. 14–15].

Підсумовуючи вищезазначене, сформулюємо поняття криміналістичної характеристики як інформаційної моделі групи протиправних діянь певної категорії, яка має виражені складові зі сталими кореляційними зв'язками, що можуть використовуватись на будь-якому етапі розслідування.

Переходячи до наповнення елементами криміналістичної характеристики *шахрайства у сфері банківських електронних платежів*, треба навести окремі думки науковців щодо цього. Зокрема, В. Кузьмічов та Г. Прокопенко серед її елементів визначають такі: предмет безпосереднього злочинного посягання (найрізноманітніші об'єкти органічного та неорганічного походження); спосіб вчинення злочинів в його широкому розумінні (обставини приготування, вчинення і приховування злочину, образ дії суб'єкта, що використовується для досягнення поставленої мети); типу «слідову картину» злочину в її широкій інтерпретації (сукупність джерел матеріальних та ідеальних відображень у навколишній матеріальній обстановці вчиненого злочину); особу злочинця (опис людини як соціально-біологічної системи, властивості та ознаки якої відображуються у матеріальному середовищі); особу потерпілого (для окремих видів чи груп злочинів: демографічні дані, відомості про спосіб життя, риси характеру, звички, зв'язки і стосунки, ознаки віктимності тощо) [9, с. 253].

Треба навести характеристику платформ в Інтернеті, яку надала В. Капцош і визначила, що створення власного сайту дає змогу повноцінно представити себе в

Інтернеті, максимально розповісти про свою компанію і товари споживачу, розвивати товарну марку, виділитися серед конкурентів, відстежити дії відвідувачів. Проте розроблення сайту інтернет-магазину – це лише початковий етап. Щоб забезпечити обсяги продажу, необхідно просувати сайт у пошукових системах, удосконалювати його структуру та контент. Електронні дошки оголошень – це вебсайти для зберігання та публікації оголошень, де кожен, хто бажає, може викласти свою рекламну інформацію. Для зручності використання такого майданчика віртуальна дошка оголошень зазвичай поділена на розділи згідно з тематикою оголошень. Рекламна публікація на дошці оголошень може бути як платною, так і безкоштовною. Як правило, це впливає на рейтинг реклами на сайті. Як самостійний спосіб продажів дошки оголошень можуть бути цікаві лише приватним особам для одноразових операцій, здебільшого продажу вживаних товарів. Наступною платформою є соціальні мережі, що набирають свою силу як інструмент маркетингу для багатьох галузей торгівлі. Їх використовують як підприємці-початківці для створення нового бізнесу, так і великі компанії для формування додаткового каналу збуту або забезпечення зв'язків із громадськістю. Однак у цього способу збуту продукції є певні обмеження. Ступінь успішності продажів залежить від унікальності продукту. Чим більш стандартизованим є товар, тим складніше його продавати, тим більше дисконт, який необхідно запропонувати покупцю. Через наявність високого ризику ціна продукту є дуже вагомим фактором. Торгові центри – це платформи для продажів товарів і послуг в Інтернеті, що об'єднують тисячі компаній з різних галузей бізнесу. Здебільшого продавцями на цьому сегменті інтернет-ринку є компанії, а не приватні особи. Загалом цей спосіб збуту в Інтернеті є досить ефективним, але він має низку недоліків порівняно з власним інтернет-магазином. Одним з них є щорічна плата за публікацію сайту на платформі, що часом дорівнює витратам на створення власного інтернет-магазину з більш широкими функціональними можливостями, індивідуальним дизайном, не говорячи вже про можливість переходу на сайт магазину в пошукових системах [5, с. 115].

Зі свого боку, А. Волобуєв зазначає, що криміналістична характеристика розкрадань майна повинна відбивати традиційні елементи їх механізму, але з урахуванням тієї специфіки, яку накладає на них підприємницька діяльність, а також взаємні зв'язки з іншими злочинами, оскільки вони утворюють єдину технологію злочинної діяльності: особливості предмета посягання (матеріальні цінності, грошові кошти, цінні папери); обстановка вчинення злочину (загальноекономічні і правові умови підприємницької діяльності, організаційно-правові форми підприємств, стан контролю з боку відповідних державних органів, місце знаходження суб'єктів підприємництва та існування між ними певних відносин тощо); способи підготовки, вчинення і приховування розкрадання (прийоми створення сприятливих умов для заволодіння майном, прийоми безпосереднього заволодіння майном та його використання, заходи щодо маскуванню розкрадання, вчинення супутніх розкрадань злочинів); сліди розкрадання (документів та речових доказів, свідчень осіб, що вказують на протиправне заволодіння майном); особливості суб'єкта розкрадання та супутніх злочинів (підприємця-фізичної особи, посадових осіб і службовців юридичної особи – суб'єкта підприємництва); особливості потерпілого від розкрадання (підприємця, окремих громадян) [1, с. 35].

А вже М. Єфімов акцентує на тому, що криміналістична характеристика злочинів є категорією динамічною. Інакше кажучи, вона може змінюватись залежно від конкретних умов дійсності. Проте її використання може мати різні напрями в діяльності працівників правоохоронних органів. Автор робить висновок, що за ознаками способу, місця та часу його вчинення може бути висунута версія щодо особи злочинця і, навпаки, під час затримання правопорушника та наявності даних про обставини злочину може бути побудована версія про вчинення цієї особою інших, ще нерозкритих злочинів [3, с. 270].

Аналіз кіберзлочинів дозволяє визначити проблемні моменти, що вимагають вирішення. Серед них можна назвати такі: високий рівень латентності, застосування віртуальних слідів в доказовій базі, відсутність єдиної системи по протидії протиправним діянням, які вчиняються з використанням електронно-обчислювальної техніки, відсутність достатньої слідчо-розшукової та судової практики.

Для подолання виділених проблем потрібно звернути увагу на елементи криміналістичної характеристики шахрайства у сфері банківських електронних

платежів, як-от: спосіб вчинення злочину, особливості обстановки та слідової картини кримінального правопорушення, характеристика особи злочинця і потерпілого.

Зокрема, С. Самойлов у власному дисертаційному дослідженні, розглянувши криміналістичну характеристику шахрайств, що вчиняються з використанням мережі «Інтернет», докладно розкрив зміст основних її елементів, окремо висвітлив класифікацію способів учинення, а також розробив теоретичні основи та практичні рекомендації щодо досудового розслідування зазначеної категорії кримінальних правопорушень [11]. У розрізі зазначеного вважаємо за потрібне навести думку С. Чучка, який вказує на те, що дотепер залишається низка невирішених питань щодо конкретних прийомів і операцій, спрямованих на підготовку, безпосереднє вчинення та приховування шахрайств, пов'язаних із придбанням товарів через мережу «Інтернет» [12, с. 235]. Тому дійсно вбачаємо потребу у виокремленні вказаного елементу криміналістичної характеристики визначеного протиправного діяння. Тобто способом вчинення злочину в криміналістиці прийнято вважати систему зумовлених загальним задумом дій злочинця з підготовки, вчинення та приховування злочинного діяння, визначених об'єктивними та суб'єктивними факторами із застосуванням спеціальних засобів (анонімайзерів, таких як VPN, проксі тощо).

Як доречно наголошує Т. Коршикова, на цей час є об'єктивна потреба в узагальненні та впорядкуванні наявних методичних рекомендацій щодо розслідування шахрайств, учинених з використанням ЕОТ, з метою формування комплексної криміналістичної методики. Об'єднані в єдиній класифікаційній групі ідеї і теоретичні положення стають цілісною теоретичною концепцією. Авторка зазначає, що в основі цієї концепції – характеристика різних видів кримінальних правопорушень, урахування якої дозволяє об'єднати окремі рекомендації в єдину методику [8, с. 41]. Одразу зазначимо, що під час розслідування шахрайства у сфері банківських електронних платежів, так само як і при протидії їм, виникають труднощі, викликані специфікою злочинності в галузі високих технологій, оскільки вчиняються вони за допомогою електронно-обчислювальної техніки.

Ще одним специфічним елементом криміналістичної характеристики шахрайства у сфері банківських електронних платежів є слідова картина. Її особливість полягає в тому, що на місці події можна виявити сліди вчинення протиправного діяння, які містяться в пам'яті електронно-обчислюваної техніки так звані «віртуальні сліди».

Під віртуальними слідами розуміють сліди здійснення будь-яких дій (включення, створення, відкривання, активація, видалення, підміна тощо) в інформаційному просторі електронно-обчислюваної техніки, їх систем та мережі.

Розпізнавання місця скоєння шахрайства у сфері банківських електронних платежів неможливе без встановлення обстановки скоєння злочину, яка визначається системою кіберпростору. Для розслідування злочинів, скоєних за допомогою електронно-обчислюваної техніки, потрібні як технічні, так і теоретичні знання. Тому виникає необхідність вироблення єдиного поняття кіберпростору з погляду криміналістики.

Для вилучення віртуальних слідів з електронних носіїв обов'язковою повинна бути участь відповідних експертів, наявність спеціального програмного забезпечення, обчислювальної техніки та використання розроблених наукових рекомендацій щодо їх застосування.

На основі дослідження матеріалів кримінальних проваджень та аналізу проведеного анкетування працівників правоохоронних органів, серед елементів криміналістичної характеристики *шахрайства у сфері банківських електронних платежів* нами виокремлено такі:

- спосіб учинення шахрайства;
- обстановку вчинення кримінального правопорушення;
- слідову картину;
- особу шахрая;
- особу потерпілого.

Висновки. Підбиваючи підсумок, зазначимо, що визначені складові елементи є взаємопов'язаними та характеризуються чіткою розшуковою спрямованістю, що, зі свого боку, забезпечує найбільш оптимальне їх використання у процесі доказування. Загалом дослідження криміналістичної характеристики *шахрайства у сфері банківських електронних платежів* потрібне для більш якісного та швидкого проведення

розслідування. Визначена наукова категорія формулюється нами як інформаційна модель групи протиправних діянь певної категорії, яка має виражені складові зі сталими кореляційними зв'язками, що можуть використовуватись на будь-якому етапі розслідування. Треба зазначити, що якість та результативність розкриття протиправних діянь у сфері банківських електронних платежів прямо пропорційно залежить від професійного рівня ІТ-фахівця, наявності передових технологій у правоохоронних органах та швидкості реагування на дії кіберзлочинців. Криміналістична характеристика визначених протиправних діянь містить такі елементи: спосіб учинення шахрайства, обстановку вчинення кримінального правопорушення, слідову картину, особу шахрая та особу потерпілого.

Список використаних джерел

1. Волобуєв А. Ф. Криміналістична характеристика розкрадань майна у сфері підприємницької діяльності. *Вісник Університету внутрішніх справ*. Харків, 1997. Вип. 2. С. 26–37.
2. Департамент кіберполіції Національної поліції України. URL : <https://cyberpolice.gov.ua/results/2018/>
3. Єфімов М. М. Пріоритетні напрями розслідування злочинів проти моральності в розрізі євроінтеграційних процесів. *Інновації юридичної науки в євроінтеграційному процесі* : матеріали Міжнародної науково-практ. конф. (10–11 березня 2017 року, м. Сладковичево). Словацька Республіка. Університет Данубіус, юридичний факультет Янко Єсенського. 2017. С. 270.
4. Єфімов М. М. Розслідування злочинів проти громадського порядку та моральності : навч. посіб. 2-е вид., допов. і перероб. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 188 с.
5. Капшош В. Я. Стан та особливості розвитку Інтернет-торгівлі товарами в міжнародному вимірі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. № 13 (1). С. 115–119.
6. Коваленко І. О. До питання криміналістичної характеристики шахрайства в сфері банківських електронних платежів. *Актуальні проблеми експертного забезпечення досудового розслідування* : матеріали науково-практ. семінару (м. Дніпро, 29 трав. 2020 р.). Дніпро : ДДУВС, 2020. С. 77–79.
7. Колесниченко А. Н., Коновалова В. Е. Криминалистическая характеристика преступлений : учеб. пособ. Харьков : Юрид. ин-т, 1985. 93 с.
8. Коршикова Т. В. Розслідування шахрайств, учинених з використанням електронно-обчислювальної техніки : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2021. 255 с.
9. Кузьмичов В. С. Криміналістика : навч. посіб. / за заг. ред. В. Г. Гончаренка та Є. М. Моїсєєва. Київ : Юрінком Інтер, 2001. 368 с.
10. Батюк О. В., Благута Р. І., Гумін О. М. Методика розслідування окремих видів злочинів, підслідних органам внутрішніх справ : навч. посіб. / за заг. ред. Є. В. Пряхіна. Львів : ЛьвДУВС, 2011. 324 с.
11. Самойлов С. В. Розслідування шахрайств, учинених із використанням мережі «Інтернет» : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / ДЮІ МВС України. Донецьк, 2014. 226 с.
12. Чучко С. В. Способи шахрайства, пов'язаного з купівлею товарів через Інтернет. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2019. 6 (3). С. 234–238.

Надійшла до редакції 31.08.2022

References

1. Volobuiev, A. F. (1997) Kryminalistychna kharakterystyka rozkradan maina u sferi pidpriemnytskoi diialnosti [Forensic characteristics of theft of property in the field of business activity]. *Visnyk Universytetu vnutrishnikh sprav*. Kharkiv, Issue 2, pp. 26–37. [in Ukr.].
2. Departament kiberpolitsii Natsionalnoi politsii Ukrainy. URL : <https://cyberpolice.gov.ua/results/2018/> [in Ukr.].
3. Yefimov, M. M. (2017) Priorityetni napriamy rozsliduvannia zlochyniv proty moralnosti v rozrizi yevrointehratsiinykh protsesiv [Priority areas of investigation of crimes against morality in the context of European integration processes]. *Innovatsii yurydychnoi nauky v yevrointehratsiinomu protsesi : materialy Mizhnarodnoi nauk-prakt. konf. (m. Sladkovichevo, 10–11 bereznia 2017 roku)*. Slovatska Respublika. Universytet Danubius, yurydychnyi fakultet Yanko Yesenskoho, p. 270. [in Ukr.].
4. Yefimov, M. M. (2018) Rozsliduvannia zlochyniv proty hromadskoho poriadku ta moralnosti [Investigation of crimes against public order and morality] : navch. posib. 2-e vyd., dop. i pererob. / Dnipro : Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav, 188 p. [in Ukr.].
5. Kaptosh, V. Ya. (2017) Stan ta osoblyvosti rozvytku Internet-torhivli tovaramy v mizhnarodnomu vymiri [The state and peculiarities of the development of Internet trade in goods in the international dimension]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*. № 13 (1), pp. 115–119. [in Ukr.].
6. Kovalenko, I. O. (2020) Do pytannia kryminalistychnoi kharakterystyky shakhraistva v sferi

bankivskykh elektronnykh platezhiv [On the issue of forensic characteristics of fraud in the field of bank electronic payments]. *Aktualni problemy ekspertnoho zabezpechennia dosudovoho rozsliduvannia: materialy nauk.-prakt. seminaru* (m. Dnipro, 29 trav. 2020 r.). Dnipro : DDUVS, pp. 77–79. [in Ukr.].

7. Kolesnichenko, A. N., Konovalova, V. E. (1985) *Kriminalisticheskaya harakteristika prestupleniy* [Forensic characteristics of the criminal] : ucheb. posob. Kharkiv : Yurid. in-t, 93 p. [in Ukr.].

8. Korshykova, T. V. (2021) *Rozsliduvannia shakhraistv, uchynenykh z vykorystanniam elektronno-obchysluvalnoi tekhniki* [Investigation of fraud committed using electronic computing equipment] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09 / Natsionalna akademiia vnutrishnikh sprav. Kyiv, 255 p. [in Ukr.].

9. Kuzmichov, V. S. (2001) *Kryminalistyka* [Criminalistics] : navch. posib. / za zah. red. V. H. Honcharenka ta Ye. M. Moisieieva. Kyiv : Yurinkom Inter, 368 p. [in Ukr.].

10. Batiuk, O. V., Blahuta, R. I., Humin, O. M. (2011) *Metodyka rozsliduvannia okremykh vydiv zlochyniv, pidslidnykh orhanam vnutrishnikh sprav* [Methods of investigation of certain types of crimes subject to investigation by internal affairs bodies] : navch. posib. / za zah. red. Ye. V. Priakhina. Lviv : LvDUVS, 324 p. [in Ukr.].

11. Samoilo, S. V. (2014) *Rozsliduvannia shakhraistv, uchynenykh iz vykorystanniam merezhi «Internet»* [Investigating fraud committed using the Internet] : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09 / DYUI MVS Ukrayiny. Donetsk, 226 p. [in Ukr.].

12. Chuchko, S. V. (2019) *Sposoby shakhraistva, poviazanoho z kupivleiu tovariv cherez Internet* [Fraud methods, related to purchase of goods through the Internet]. *Visegrad Journal on Human Rights*. No 6 (vol. 3), pp. 234–238. [in Ukr.].

ABSTRACT

Illia Kovalenko. The essence and system of criminal characteristics of fraud in the field of using banking electronic payments. The essence and system of forensic characterization of fraud in the field of using bank electronic payments were studied.

Modern technologies of the 21st century permeate almost all spheres of our life. The total digitization of society contributes to the active development of modern types of fraud, and, in particular, fraud in the field of bank electronic payments, both in Ukraine and around the world. The concept of the researched scientific category is formulated as an information model of a group of illegal acts of a certain category, which has pronounced components with permanent correlations that can be used at any stage of the investigation.

Forensic characteristics of defined illegal acts include the following elements: the method of committing fraud, the circumstances of the commission of the criminal offense, the trace pattern, the identity of the fraudster and the identity of the victim. The identified elements are interrelated and are characterized by a clear search direction, which, in turn, ensures the most optimal use of them in the proving process. In general, a study of the forensic characteristics of fraud in the field of bank electronic payments is required for a better and faster investigation. Thus, due to the separation of its components, there is an opportunity to build forensic versions at various stages of criminal proceedings.

In addition, the filling of individual elements gives appropriate advantages to the authorized person (investigator, inquirer, prosecutor) during certain investigative (search) and covert investigative (search) actions. It should be noted that the quality and effectiveness of the disclosure of illegal acts in the field of banking electronic payments directly depends on the professional level of the IT specialist, the availability of advanced technologies in law enforcement agencies and the speed of response to the actions of cybercriminals.

Keywords: *fraud, online banking, authentication, personal data, carding.*